

Byla C-461/15**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2019 m. liepos 24 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Pesti Központi Kerületi Bíróság (Pešto centrinis apylinkės teismas, Vengrija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. liepos 11 d.

Kaltinamasis:

IS

Pagrindinės bylos dalykas

Pesti Központi Kerületi Bíróság (Pešto centrinis apylinkės teismas, Vengrija) nagrinėjama baudžiamoji byla, iškelta IS, Švedijos piliečiui, dėl neteisėto šaunamųjų ginklų ir šaudmenų naudojimo.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas prašo pateikti gaires, kaip reikia aiškinti teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, kiek tai susiję su, pirma, vertimo žodžiu adekvatumu (I); antra, su *Országos Bírósági Hivatal* (Nacionalinis teisminių institucijų biuras; toliau – OBH) pirmininko sprendimu atšaukti kvietimus teikti paraiškas teisėjų ir aukšto rango teismų tarnautojų pareigoms užimti (II), ir, trečia, Vengrijos teisėjų darbo užmokesčio situacija (III).

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą teisinis pagrindas: SESV 267 straipsnis

Prejudiciniai klausimai

1.A Ar ESS 6 straipsnio 1 dalį ir Direktyvos 2010/64/ES 5 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad siekiant kaltinamiesiems garantuoti teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, kurie nemoka proceso kalbos, valstybė narė turi sukurti nepriklausomų tinkamai kvalifikuotų vertėjų raštu ir žodžiu registrą arba,

jeigu tokio registro nėra, bet kuriuo kitu būdu užtikrinti galimybę kontroliuoti tinkamą vertimo kokybę vykstant teismo procesui?

- 1.B** Jeigu atsakymas į pirmesnę klausimą būtų teigiamas ir jeigu nagrinėjamoje byloje, neužtikrinus tinkamos vertimo kokybės, neįmanoma nustatyti, ar kaltinamasis buvo informuotas apie jam inkriminuojamo nusikaltimo ar kaltinimo dalyką, ar ESS 6 straipsnio 1 dalis ir Direktyvos 2012/13/ES 4 straipsnio 5 dalis ir 6 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, jog tokiomis aplinkybėmis negalima tęsti proceso nedalyvaujant kaltinamajam?
- 2.A** Ar ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatytą teisminių institucijų nepriklausomumo principą reikia aiškinti taip, kad šis principas pažeidžiamas, kai Nacionalinio teisminių institucijų biuro pirmininkas, kuris yra atsakingas už centrinių teismų valdymą ir yra skiriamas parlamento, kuriam vieninteliu jis yra atskaitingas ir kuris gali jį atstatydinti, užima teismo pirmininko, turinčio, be kita ko, teisę spręsti organizuojant bylų paskirstymą, inicijuojant drausmines bylas teisėjams ir atliekant teisėjų profesinės veiklos vertinimą, darbo vietą pagal tiesioginį laikiną paskyrimą į pareigas, apeinant kvietimų teikti paraiškas paskelbimo procedūrą ir sistemingai neatsižvelgiant į kompetentingų teisėjų savivaldos organų nuomonę?
- 2.B** Jeigu atsakymas į pirmesnę klausimą būtų teigiamas ir jeigu konkrečią bylą nagrinėjantis teisėjas turi pagrįstų motyvų nerimauti, kad dėl teismo pirmininko vykdomos teisminės ir administracinės veiklos nagrinėjant bylą bus daromas neteisėtas poveikis, ar minėtas principas turi būti aiškinamas taip, jog šioje byloje nėra užtikrinamas teisingas bylos nagrinėjimas?
- 3.A** Ar ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatytą teisminių institucijų nepriklausomumo principą reikia aiškinti taip, kad su šiuo principu nesuderinama situacija, kai nuo 2018 m. rugsėjo 1 d., skirtingai nuo ankstesniais dešimtmečiais vykdytos praktikos, Vengrijos teisėjams pagal įstatymą mokamas mažesnis darbo užmokestis negu atitinkamos kategorijos prokurorams, turintiems tokį patį pareigybės lygį ir darbo stažą, ir kai, atsižvelgiant į šalies ekonominę situaciją, jų atlyginimai apskritai neatitinka jų vykdomų funkcijų svarbos, ypač atsižvelgiant į diskrecija grindžiamą priedų mokėjimo praktiką, taikomą aukštas pareigas užimančių tarnautojų atžvilgiu?
- 3.B** Jeigu atsakymas į pirmesnę klausimą būtų teigiamas, ar minėtas teisminių institucijų nepriklausomumo principas turi būti aiškinamas taip, kad tokiomis aplinkybėmis negali būti garantuojama teisė į teisingą bylos nagrinėjimą?

I. Vertimo žodžiu kokybės kontrolė atsižvelgiant į teisę į teisingą bylos nagrinėjimą

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

- Europos Sąjungos sutarties (toliau – ESS) 6 straipsnis,
- Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Pagrindinių teisių chartija) 47 straipsnis,
- Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 82 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies b punktas,
- 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/64/ES dėl teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese (OL L 280, 2010, p. 1) 5 straipsnio 1 ir 2 dalys ir 9 straipsnio 1 dalis,
- 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2012/13/ES dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese (OL L 142, 2012, p. 1) 4 straipsnio 5 dalis ir 6 straipsnio 1 dalis.

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

- *Büntetöeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény* (2017 m. Baudžiamojo proceso įstatymas XC) 78 straipsnio 1 dalis, 201 straipsnio 1 dalis, 866 straipsnio 2 dalis ir 755 straipsnio 1 dalies a punkto aa papunktis,
- *Szakfordításról és tolmácsolásról szóló 24/1986. (VI.26.) minisztertanácsi rendelet* (1986 m. birželio 26 d. Ministrų Tarybos dekretas 24/1986 dėl specializuoto vertimo raštu ir vertimo žodžiu) 2 straipsnio ir 6 straipsnio 1 dalis,
- *Szakfordító és tolmácsolás megszerzésének feltételeiről szóló 7/1986. (VI.26.) mm rendelet* (1986 m. birželio 26 d. Kultūros ministerijos dekretas 7/1986 dėl specializuotų vertėjų raštu ir žodžiu kvalifikacijos sąlygų) 1 straipsnio 1 ir 2 dalys.

Trumpas faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos aprašymas

- 1 2015 m. rugpjūčio 26 d. IS buvo sulaikytas Vengrijoje ir tą pačią dieną apklaustas kaip įtariamasis. Prieš apklausą jam buvo paskirtas advokatas (gynėjas) ir vertėjas žodžiu, kadangi vengrų kalbos IS nemoka. Apklausos, kurioje negalėjo dalyvauti jį ginantis advokatas, metu IS buvo pareikšti kaltinimai, po ko, kadangi jis negalėjo konsultuotis su jį ginančiu advokatu, IS atsisakė pateikti pareiškimą. Pažymėtina, kad IS ir jį ginantis advokatas galėjo bendrauti tik per vertėją žodžiu. Nors atlikdamas apklausą tyrėjas rėmėsi švedo vertėjo žodžiu paslaugomis, nieko

nėra žinoma nei apie vertėjo žodžiu atrankos procedūrą, nei apie tai, ar buvo atlikta vertėjo kvalifikacijos kontrolė, nei, ar jis ir kaltinamasis galėjo vienas kitą suprasti.

- 2 Po apklausos IS suėmimo laikas pasibaigė ir šiuo metu kaltinamasis yra užsienyje. Kadangi prokuroras prašo skirti baudą, nebuvo galima išduoti Europos ar nacionalinio arešto orderio ir todėl, jeigu IS, gavęs šaukimą teisės aktų nustatyta tvarka, neatvyksta į teismo posėdį, teismas turi nagrinėti baudžiamąją bylą jam nedalyvaujant.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 3 IS ginantis advokatas mano, kad būtina pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl Direktyvos 2010/64/ES, susijusios su vertimo žodžiu adekvatumu atsižvelgiant į teisę į informaciją, nuostatų išaiškinimo.

Trumpas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 4 Direktyva 2010/64/ES nebuvo tinkamai perkelta į nacionalinę teisę nei 2013 m., nei vėliau. Nėra jokio Vengrijos vertėjų žodžiu ir raštu registro ir nėra teisės aktų ar nacionalinės praktikos, iš kurių būtų aišku, kas ir kokiomis sąlygomis kiekvienu konkrečiu atveju gali būti paskirtas vertėju žodžiu ir raštu. Yra priimti specialūs teisės aktai tik dėl patvirtinto vertimo raštu.
- 5 Vengrijoje vertimo žodžiu kokybės kontrolė nėra sistemingai garantuojama. Nei ginantis advokatas, nei teisėjas negali garantuoti vertimo žodžiu kokybės. Vis dėlto, jeigu vertėjui žodžiu trūksta pakankamų specializuotų žinių, gali būti pažeistos kaltinamojo teisės į informaciją ir gynybą.
- 6 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas kelia klausimą, ar nacionalinės teisės aktai ir praktika atitinka Sąjungos direktyvas, susijusias su kaltinamojo teisėmis, ir ar iš Sąjungos teisės aiškinimo matyti, kad nurodytu atveju teismas negali tęsti proceso prieš kaltinamąjį jam nedalyvaujant.

II. Sprendimo, kuriuo atšaukiami kvietimai teikti paraiškas teisėjų ir aukšto rango teismų tarnautojų pareigoms užimti, poveikis teisėjų nepriklausomumui

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

- ESS 2 straipsnis, 6 straipsnio 1 ir 3 dalys ir 19 straipsnio 1 dalis,
- Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis,

- Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencija, konkrečiai: 2019 m. birželio 24 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija* (C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531) 52 punktas ir 72–74 punktai; 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality* (C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586) 48, 67 ir 75 punktai, ir 2018 m. vasario 27 d. Sprendimo *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117) 43 punktas; generalinio advokato E. Tanchev išvados sujungtose bylose *A.K. ir kt.* (C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, ECLI:EU:C:2019:551) 120–122 punktai ir 125–128 punktai bei 2019 m. gegužės 27 d. Sprendimo *OG ir PI* (C-508/18 ir C-82/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:456) 90 punktas.

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

- *Magyarország Alaptörvénye* (Vengrijos Konstitucija) 25 straipsnis,
- *Bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény* (2011 m. Įstatymas CLXI dėl teismų organizavimo ir administravimo) 76 straipsnis ir 130–133 straipsniai.

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso aprašymas

- 7 Centrinio teismų administravimo funkcija priklauso OBH pirmininko, kurį parlamentas skiria devynerių metų kadencijai, kompetencijai. Teisę prižiūrėti OBH pirmininką ir tvirtinti jo atitinkamais klausimais priimtus sprendimus turi *Országos Bírói Tanács* (Nacionalinė teismų taryba; toliau – OBT), kurios narius renka teisėjai.
- 8 2018 m. gegužės 2 d., atlikusi patikrinimą, OBT pateikė ataskaitą, kurioje padarė išvadą, jog OBH pirmininkas, be faktais grindžiamų priežasčių ir, daugeliu atvejų, be jokio pateisinimo, priėmė sprendimą, kuriuo atšaukė kvietimus teikti paraiškas teisėjų ir aukšto rango teisminių institucijų tarnautojų pareigoms užimti, ir po to paskyrė tam tikrus asmenis laikinai eiti aukšto rango teisminių institucijų tarnautojų pareigas.
- 9 *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas, Vengrija), kurio jurisdikcijos ribose veikia miesto rajonų teismai, kuriuose nagrinėjama ši baudžiamoji byla, pirmininkas nebuvo paskirtas nuo 2018 m. sausio 5 d. OBH pirmininkas paskelbė kvietimus teikti paraiškas teismo pirmininko pareigoms užimti iš viso tris kartus, tačiau kiekvieną kartą šiuos kvietimus atšaukė, o į minėtas pareigas vienu metų laikotarpiui tiesiogiai paskyrė teisėją, kuris prieš tai į atitinkamas pareigas buvo paskirtas kitame teisme.
- 10 Po to, kai aštuonis kartus pateikė įspėjimus dėl teisėtumo, kurie iš esmės buvo neveiksmingi, 2019 m. gegužės 8 d. OBT parlamente iniciavo OBH pirmininko atstatydinimo iš pareigų procedūrą, nes manė, jog pastarasis sistemingai pažeidė

konstitucinį valdžios įgyvendinimo kontrolės principą. Vis dėlto parlamentas be diskusijų ir tyrimo iš esmės atmetė OBT iniciatyvą.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 11 IS ginantis advokatas paprašė pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, susijusį su minėtos praktikos neatitikimu Pagrindinių teisių chartijai.

Trumpas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 12 OBH pirmininkas turi plačius įgaliojimus. Atsižvelgiant į tai, teisėjų paskyrimas į pareigas ir jų paaukštinimas taip pat priklauso nuo jo sprendimų. Jis turi lemiamą įtaką organizuojant teisėjų profesinį rengimą, suteikiant jiems galimybes dalyvauti studijų kelionėse į užsienį ir vykdant kasdienę profesinę veiklą. Kai *törvénytésék* (bendrasis teismas) arba *ítélótábla* (aukštesnysis teismas) pirmininko pareigos užimamos paskiriant tiesiogiai, OBH pirmininkas gali daryti didelę įtaką paskirstant bylas, patraukiant teisėjus drausminėn atsakomybėn ir vertinant jų teisminę veiklą. Teismines pareigas vykdantiems teisėjams taip pat gali būti skiriamos griežtos bausmės už kritiškos nuomonės apie OBH pirmininko arba aukšto rango teisminių institucijų tarnautojų veiklą išsakymą.
- 13 Teismų sistemoje OBT atspindi teismų savivaldą ir yra OBH priešingybė. Nors OBT turi teisę patvirtinti paskyrimą į aukšto rango teisminių institucijų tarnautojų pareigas, kai konsultacinis organas neremia atitinkamos kandidatūros, praktikoje jos įgaliojimai nėra pakankami, kad ji galėtų vykdyti veiksmingą OBH pirmininko priežiūrą. Tai, kad OBH pirmininko valdžiai netaikoma veiksminga priežiūra, įvairios tarptautinės organizacijos laikė sisteminiu trūkumu.
- 14 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas siekia išsiaiškinti, ar teisėjai, vykdantys teismines funkcijas teisme, kuriame aukščiausias pareigas užima asmuo, kurį OBH pirmininkas paskyrė tiesiogiai, nepaskelbęs kvietimų teikti paraiškas, arba po to, kai kvietimai teikti paraiškas buvo atšaukti, gali būti laikomi nepriklausomais. Šią bylą nagrinėjantis teisėjas savo funkcijas vykdo *Pesti Központi Kerületi Bíróság* (Pešto rajono centrinis teismas), kuris veikia *Fővárosi Törvénytésék* (Sostinės apygardos teismas) jurisdikcijos ribose. Minėtas teisėjas yra OBT narys, kurio pateiktas paraiškas aukšto rango teisėjų pareigoms užimti 2017 m. OBH pirmininkas atmetė be pateisinamos priežasties. OBH pirmininko siūlymu ankstesnis *Fővárosi Törvénytésék* pirmininkas, kuris į pareigas buvo paskirtas tiesiogiai, 2018 m. birželio mėn. jam iniciavo drausminę bylą ir apie ją, kaip OBT narį, Vengrijos spaudoje buvo paskelbta nemažai šmeižikiško pobūdžio straipsnių.
- 15 Šiuo metu įgaliojimus personalo srityje, kiek tai susiję su *Pesti Központi Kerületi Bíróság* (Pešto centrinis apylinkės teismas) teisėjais, vykdo tiesiogiai paskirtas pirmininkas, kuris, kaip aukštas pareigas einantis teisėjas, anksčiau įvairiomis progomis, paskelbdamas atvirus laiškus, palaikė OBH pirmininką. Be to, panašiu

būdu atšaukęs kvietimus teikti paraiškas, OBH pirmininkas taip pat tiesiogiai į vadovaujančias pareigas paskyrė baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininką, atsakingą už *Fővárosi Törvényszék* jurisdikcijos ribose veikiančių baudžiamąsias bylas nagrinėjančių teismų administravimą.

- 16 Atsižvelgiant į tai, kad, kiek tai susiję su *Fővárosi Törvényszék* atveju, OBH pirmininkas gali vykdyti esminę politinę įtaką teisėjams, pirmiausia tam tikriems OBT nariams, šiuose teismuose pareigas einančių teisėjų nepriklausomumas yra ginčytinas.

III. Vengrijos teisėjų darbo užmokesčio padėtis

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

- ESS 6 straipsnio 1 ir 3 dalys,
- Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis,
- Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencija, konkrečiai 2018 m. vasario 27 d. Sprendimo *Associação Sindical dos Juizes Portugueses* (C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117) 45 punktas.

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

- *Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről szóló 2018. évi L. törvény* (2018 m. Įstatymas dėl Vengrijos 2019 m. bendrojo biudžeto) 64 straipsnio 1 dalis,
- *Bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény* (2011 m. Įstatymas dėl teisėjų teisinio statuso ir darbo užmokesčio) priedas Nr. 2,
- *Legfőbb ügyész, az ügyészek és más ügyészségi alkalmazottak jogállásáról és az ügyészi életpályáról szóló 2011. évi CLXIV. törvény* (2011 m. Įstatymas dėl generalinio prokuroro, prokurorų ir kitų prokuratūros pareigūnų teisinio statuso ir dėl prokuroro karjeros)

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso aprašymas

- 17 Teisės aktų daliniu pakeitimu, įsigaliojusiu 2018 m. rugsėjo 1 d., buvo padidinti prie prokurorų darbo užmokesčio mokami priedai už pareigybės lygį ir atliekamas vadovaujančias funkcijas, tačiau prie teisėjų darbo užmokesčio mokami priedai už pareigybės lygį ir kitos jo sudedamosios dalys pakeisti nebuvo. Minėtas dalinis pakeitimas nutraukė praktiką, pagal kurią teisėjai gaudavo tokį patį darbo

užmokestį kaip ir atitinkamos kategorijos prokurorai, turintys tokį pat pareigybės lygį ir darbo stažą.

- 18 OBT jau buvo nurodžiusi Teisingumo ministrui, jog būtina padidinti darbo užmokesčius, kad nebūtų galima daryti įtakos teisėjams per aukšto rango teisminių institucijų tarnautojų vykdomą vadovaujantis diskrecija priedų išmokėjimo ir papildomų paskatų teikimo praktiką. OBT nemano, kad atitinkama OBH pirmininko praktika yra adekvati siekiant kompensuoti mažus darbo užmokesčius, kai vadovaujantis diskrecija išmokami atskiri priedai ir teikiamos paskatos. Iki minėtos datos nebuvo pateiktas joks įstatymo projektas su naujomis darbo užmokesčių pakopomis.

Pagrindinės bylos šalių pagrindiniai argumentai

- 19 IS ginantis advokatas paprašė pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl neapgrįstai žemo, palyginti su prokurorais, Vengrijos teisėjų darbo užmokesčio lygio ir įvertinti šios praktikos atitiktį Pagrindinių teisių chartijai.

Trumpas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas siekia išsiaiškinti, ar, viena vertus, atsižvelgiant į *Associação Sindical dos Juizes Portugueses* sprendimą, į infliaciją, šalies ekonominę pajėgumą ir vidutines pajamas, tai, kad teisėjų darbo užmokestis ilgą laiką nebuvo didinamas, iš tiesų turi tokį pat poveikį kaip ir darbo užmokesčio sumažinimas. Kita vertus, siekiama išsiaiškinti, ar Vengrijos valstybė, padidindama prokurorų darbo užmokestį, sąmoningai Vengrijos teismines institucijas pastatė į žemesnę padėtį, kai be jokios pateisinamos priežasties teisėjų darbo užmokesčio nesulygino su prokurorams mokamu darbo užmokesčiu.
- 21 Be to, atsižvelgiant į OBH pirmininko ir aukšto rango teisminių institucijų tarnautojų vadovaujantis diskrecija skiriamas paskatas, kyla klausimas, ar teisėjams nedaromas poveikis ir nepažeidžiamas teisėjų nepriklausomumas. Remiantis ankstesniais svarstymais, Vengrijos teisėjų darbo užmokestis, kuris, net ir lyginant Europos mastu, yra neapgrįstai žemas, ir OBH pirmininko priedų mokėjimo praktika bendrai ir sistemingai pažeidžia teisėjų nepriklausomumą.